MỘT SỐ NỘI DUNG TRUYỀN THÔNG CHÍNH SÁCH DỰ ÁN LUẬT TỔ CHỨC CƠ QUAN ĐIỀU TRA HÌNH SỰ (SỬA ĐỔI)

Thực hiện các chủ trương của Đảng trong công cuộc đổi mới toàn diện, đồng bộ trong sắp xếp tổ chức bộ máy Nhà nước theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, việc sửa đổi Luật Tổ chức cơ quan điều tra hình sự trong thời điểm hiện nay là rất cần thiết. Dự thảo Luật Tổ chức cơ quan điều tra hình sự (sửa đổi) đã sửa đổi nhiều nội dung quan trọng, trong đó tập trung vào một số vấn đề sau:

Thứ nhất, sửa đổi, bổ sung các quy định về cơ quan điều tra

Để bảo đảm tinh gọn, khoa học phù hợp với mô hình tổ chức thực tế của bộ máy nhà nước; bảo đảm chất lượng, hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu của thực tiễn công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm; dự thảo Luật đã sửa đổi, bổ sung các quy định về tổ chức cơ quan điều tra và giao Bộ trưởng Bộ Công an, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng quy định về tổ chức bộ máy các cơ quan điều tra của Công an nhân dân và trong Quân đội nhân dân.

Việc bổ sung quy định giao Bộ trưởng Bộ Công an, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng quy định chi tiết về tổ chức, bộ máy Cơ quan điều tra của Công an nhân dân, trong Quân đội nhân dân trên cơ sở căn cứ vào cơ cấu tổ chức của Bộ Công an, Bộ Quốc phòng nhằm bảo đảm tính chủ động, linh hoạt trong tổ chức lực lượng, sự thống nhất giữa tổ chức Cơ quan điều tra với cơ cấu tổ chức của Công an nhân dân, Quân đội nhân dân, không làm thay đổi hoặc ảnh hưởng đến thẩm quyền tố tụng đã được Luật và Bộ luật Tố tụng hình sự quy định. Quy định này tạo sự linh hoạt, thuận lợi khi có sự sắp xếp lại tổ chức, tinh gọn bộ máy của hai Bộ, tạo sự ổn định của Luật khi được Quốc hội thông qua.

Thứ hai, về nhiệm vụ, quyền hạn, thẩm quyền điều tra của cơ quan được giao nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động điều tra là Hải quan, Kiểm lâm, Kiểm ngư

Qua tổng kết thực tiễn thi hành Luật Tổ chức cơ quan điều tra hình sự cho thấy các cơ quan Hải quan, Kiểm lâm, Kiểm ngư được giao nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động điều tra, tuy nhiên trong thực tế rất ít trường hợp các cơ quan này thực hiện thẩm quyền điều tra trong thời hạn 01 tháng, nguyên nhân nhiều cơ quan không có đủ điều kiện, bảo đảm về nguồn lực để thực hiện thẩm quyền này. Đồng thời, đối với các trường hợp phạm tội quả tang xảy ra trên các địa bàn mang tính đặc thù như trên biển… thì các lực lượng này vẫn có thẩm quyền trong tiếp nhận, lập biên bản bắt giữ; bảo vệ hiện trường; thu giữ, tạm giữ vũ khí, hung khí; bảo quản đồ vật, tài liệu liên quan; lấy lời khai ban đầu; giải ngay người đó đến hoặc báo ngay cho Cơ quan điều tra có thẩm quyền.

Do đó, dự thảo Luật đã bỏ thẩm quyền thụ lý, điều tra, giải quyết toàn bộ vụ án từ giai đoạn khởi tố vụ án, khởi tố bị can, tiến hành các hoạt động điều tra, kết thúc điều tra, chuyển hồ sơ vụ án sang Viện kiểm sát trong thời hạn 01 tháng; đồng

thời giữ lại thẩm quyền khởi tố vụ án và tiến hành một số hoạt động điều tra trong thời hạn 07 ngày... đối với các cơ quan Kiểm ngư, Kiểm lâm, Hải quan. Đồng thời, dự thảo Luật không quy định về thẩm quyền trưng cầu giám định, yêu cầu định giá tài sản của các cơ quan này để bảo đảm phù hợp với tình hình thực tiễn và phù hợp với chức năng, nhiệm vụ, năng lực của các cơ quan này trên thực tế.

Thứ ba, về cơ chế ủy quyền, phân công của Thủ trưởng Cơ quan điều tra cho Phó Thủ trưởng Cơ quan điều tra và Điều tra viên trung cấp, cao cấp là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã

Khi không tổ chức Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an cấp huyện kể từ ngày 01/3/2025, toàn bộ số lượng án của Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an cấp huyện trước đây (chiếm khoảng 80% tổng số vụ án xảy ra trên cả nước) do Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an cấp tỉnh thụ lý, giải quyết. Trên cơ sở đánh giá kỹ lưỡng và đáp ứng yêu cầu thực tiễn, căn cứ quy định của Nghị quyết số 190 của Quốc hội, Bộ Công an và liên ngành tư pháp Trung ương đã ban hành văn bản quy định về việc phân công, ủy quyền của Thủ trưởng cho Phó Thủ trưởng Cơ quan điều tra, Điều tra viên trung cấp, cao cấp là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã trong giải quyết nguồn tin về tội phạm; điều tra vụ án hình sự và tổng kết, đánh giá việc thực hiện hơn 01 năm qua cho thấy tính hiệu quả, đáp ứng được yêu cầu thực tiễn công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm sau khi tổ chức bộ máy mới.

Do đó, nhằm đáp ứng yêu cầu thực tiễn sau khi không tổ chức Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an cấp huyện, để vụ việc được xử lý ngay tại cơ sở, dự thảo Luật đã sửa đổi, bổ sung quy định về cơ chế ủy quyền, phân công của Thủ trưởng Cơ quan điều tra cho Phó Thủ trưởng Cơ quan điều tra và Điều tra viên trung cấp, cao cấp là Trưởng hoặc Phó Trưởng Công an cấp xã nhằm luật hoá các quy định của các văn bản dưới luật hiện hành đã được ban hành theo Nghị quyết 190 của Quốc hội. Đồng thời, quy định này nhằm đáp ứng yêu cầu kịp thời trong điều tra vụ án nhất là các vụ án xảy ra tại các địa bàn vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo, kịp thời chỉ đạo, tổ chức thực hiện các hoạt động điều tra, không để việc giải quyết nguồn tin về tội phạm, khởi tố, điều tra bị chậm trễ do khoảng cách địa lý.

Thứ tư, về ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số trong hoạt động điều tra hình sự

Tại Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia. Trong những nghị quyết này Đảng ta đã đưa ra nhiệm vụ, giải pháp: "*Đẩy mạnh chuyển đổi số, ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo trong hoạt động của các cơ quan trong hệ thống chính trị*", theo đó cần "*Có kế hoạch và lộ trình đưa toàn bộ hoạt động của các cơ quan trong hệ thống chính trị lên môi trường số, bảo đảm liên thông, đồng bộ, bí mật nhà nước. Xây dựng nền tảng số dùng chung quốc gia, phát triển hệ thống giám sát, điều hành thông minh nhằm tăng*

cường quản lý công.". Theo đó, nhằm thể chế quan điểm chỉ đạo của Đảng tại Nghị quyết này, dự thảo Luật đã bổ sung nguyên tắc ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số trong hoạt động giải quyết nguồn tin về tội phạm, khởi tố, điều tra; bảo đảm thống nhất, đồng bộ, liên thông và tuân thủ quy định của pháp luật về bảo vệ bí mật nhà nước, an ninh mạng, an ninh dữ liệu, bảo vệ dữ liệu cá nhân và các quy định khác của pháp luật có liên quan; bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân; đồng thời, bổ sung các quy định có liên quan đến ứng dụng khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số trong tổ chức, hoạt động điều tra hình sự.